

KIELLETYT AINEET JA NIIDEN MERKITYS TEKNOKULTTUURISSA

PAULIINA SEPPÄLÄ

Teen parhaillaan tutkimusta, joka käsittelee laittomien tai muuten marginaalisten päihteiden eli lm-päihteiden käyttöä osana ns. teknokulttuuria. Konemusiikkiin ja tanssimiseen perustuvan teknokulttuurin tapahtumapaikkoja ovat klubit eli diskot tai johonkin muuhun tilaan kertaluonteisesti järjestetyt bileet eli ravet.

Teknokulttuurin osana toimiva päihdekulttuuri on oma alakulttuurinsa, jossa päihdekemus on kiinteästi yhteydessä ympäröivään yhteiskuntaan ja siihen erityiseen sosiaaliseen tilaan, jossa päihteitä nautitaan. Päihteet ovat paitsi keskeisiä juhlimiskokemuksen tuottamisessa myös symboleita, joilla on merkitystä yksilöllisen ja ryhmäidentiteetin kannalta. Lisäksi ne ovat myös tunteisiin ja ajatteluun sekä ympäristön kokemiseen vaikuttavia aineita.

Tarkoitukseni on sukeltaa tekno- ja lm-päihdekulttuurin sisään ja perehtyä niihin merkityksiin, joita päihteiden käytölle ja eri päihdetyypeille annetaan. Päihteet toimivat kulutussymboleina, joiden avulla tehdään luokituksia ja muokataan omaa sekä ryhmäidentiteettiä, vedetään rajoja sekä teknokulttuurin sisällä että suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan. Haastattelujen ja havainnoinnin lisäksi tutkimusmetodina oli kysymyslomakkeen asettaminen Internetiin. Siihen tuli sähköpostin välityksellä n. sata vastausta niiltä teknokulttuurin jäseniltä, joilla on omakohtaisia kokemuksia lm-päihteistä.

En vertaile tekno- ja lm-päihdekulttuuria muihin kulttuureihin – samoja arvoasetelmia ja päämääriä voidaan varmasti löytää myös muista osa- tai alakulttuureista – tai tutki sitä, kuinka hyvin lm-päihteiden symbolisoimat

rajanvedot kuvaavat henkilöiden todellista asemaa suhteessa niihin, joiden suhteen rajoja vedetään. Tutkin nimenomaan päihteiden merkitystä kyseisen alakulttuurin jäsenille *itselleen* sekä ilmiön suhdetta aikaan.

En myöskään tutki lm-päihteiden käyttöä ongelmana – seikka, joka herättää paljon vihamielisyyttä. Välillä tuntuu siltä, että objektiivisuus tulkittaisiin automaattisesti lm-päihteiden käytön ihannoimiseksi, eikä lm-päihdekäyttöä olisi sallittua tutkia käsittelemättä riippuvuus/hallinta-teemaa ja mahdollisia haittavaikutuksia; ei vaikka tutkimus olisikin *kulttuurintutkimusta*.

Tutkimukseni perusteella en edes voi arvioida, kuinka suurelle tai pienelle osalle kulttuurin jäsenistä lm-päihteet aiheuttavat ongelmia. Mielestäni erilaisten päihteiden vaikutuksista ja riskeistä tietämisen lisäksi on hyvä olla selvillä siitä, mitä aineiden käytöllä tavoitellaan ja mitä merkityksiä niillä on.

JUHLIMISEN ALAKULTTUURIT

Jos teknokulttuuria ja lm-päihdekulttuuria tutkii (nuorison) alakulttuurina, pitää kysyä, mikä tekee kulttuurista alakulttuurin. Teknokulttuurin ja lm-päihdekulttuurin kohdalla ainakin sen jäsenet itse haluavat pitää omaa kulttuuriaan alakulttuurina. Ehkä tämä onkin alakulttuurien yhteinen nimittäjä: *ne haluavat olla alakulttuureita*. Niillä on kaikilla ideologia, joka vastustaa (jotain) muuta kulttuuria. Halutaan luoda kokonaan uusi sosiaalinen tila sen sijaan, että osallistuttaisiin jo olemassa oleviin tiloihin. Teknokulttuurin ja lm-päihdekulttuurin kohdalla artikuloidaan ai-

nakin hyvin selkeästi, mitä *ei* haluta olla:

”Haluttiin tehdä jotain muutakin kuin istua baaris-
sa, me haluttiin pois lihamarkkinakeskeisistä pai-
koista. Joku ehdotti teknobileitä: Euroopan reivit
olivat kuulemma tanssikeskeisiä. Siellä oli kivaa
musiikkia ja me mentiin mielellään. Baareissa en
istu koskaan enää, ellei työn vuoksi ole pakko: en
tykkää viinasta, nousuhumala on ok, mutta kaikki
muu todella tylsää. Viinan anniskelupaikoissa on
ärsyttäviä ihmisiä, hokevat samaa lausetta
'Rock'n'Roll!' – pojat nipistelevät tyttöjä pepusta –
ei saa olla rauhassa.” (Annika, 26)

Birminghamilaisen alakulttuuriteorian pe-
rusteella (Puuronen 1997, 10–108) tutkitta-
valle kulttuurille pitäisi löytää jonkinlainen
luokkaperustainen emokulttuuri ja valtakult-
tuuri, jonka välissä (ja alla) alakulttuuri olisi.
Nykyisessä (jatkuvan) murrosvaiheen yhteis-
kunnassa jo valtakulttuurinkin määrittämi-
nen tuottaa ongelmia: ei ole ollenkaan selvää,
missä valta sijaitsee. Ehkä sen voisi parhaiten
sijoittaa suoraan talussektorille, jota taas
säätelevät markkinavoimat. Niitä taas liikut-
tavat kuluttajat. Tavallaan olemmekin talou-
den vapauttamisen myötä tilanteessa, jossa
valta on kuluttavilla massoilla, sillä ihmisjou-
kolla, jota on kaikkein eniten, joka edustaa
keskimääräistä. Näin päästäänkin lähelle
tanssi/lm-päihdekulttuurin äänekkäästi vas-
tustamaa vallavirtakulttuuria (he kutsuvat
sitä englanninkielisellä termillä mainstream).
Juhlimiskulttuureissa tätä symboloivat esi-
merkiksi hittimusiikki (myydään eniten) sekä
humalahakuinen alkoholin nauttiminen (tur-
rutetaan herkkyys ja ollaan osa humalaista
laumaa) ja ”iskemiskeskeisyys” (varsinkin
kun se tapahtuu yksinkertaisella kommuni-
kaatiotasolla).

Teknokulttuurin ja lm-päihdekulttuurin jä-
senten luokkatausta ei ole yhtenäinen; sen si-
jaan kulttuurin sisältä voidaan löytää monia
luokkataustaltaan ja sosioekonomiselta ase-
maltaan homogeenisia ryhmittymiä. Vaikka
kaikki ovat saman teknokulttuurin jäseniä,
oma ystäväpiiri saattaa silti olla hyvinkin pal-
jon luokkaperustainen. Lm-päiheille annet-
tavat merkitykset riippuvat paljon siitä, kenen
kanssa päiheitä otetaan.

Teknokulttuurin sisältä on erotettavissa ai-
nakin seuraavat ryhmät: luokkataustaltaan
hyvistä sosioekonomisista asemista lähtöisin
olevat korkeakouluopiskelijat, ulkonäön ja
estetikan parissa työskentelevät, kuten kam-
paajat, vaatealiikkeiden myyjät ja vaatealan
yrittäjät, taidekoulujen opiskelijat, tietokone-
alalla työskentelevät, median ja mainosalan
edustajat, vahvasti työväenluokkaiset (mu-
siikkidiggarit) sekä erilaisista taustoista tule-
vat ns. syrjäytyneet tai pikemminkin syrjään
hypänneet, joiden elämä keskittyy pelkästään
kyseiseen alakulttuuriin: bileisiin ja päihei-
siin.

Alakulttuuriteoriaa soveltaakseen jokaista
tällaista ryhmää täytyisi tarkastella erikseen.
Korkeakouluopiskelijoiden ryhmän kohdalla
jonkinlainen vastaavuus birminghamilaisu-
den kanssa onkin nähtävissä: tilanne on sama
kuin Paul Willisin tutkimissa työväenluokka-
taustaisissa nuorisokulttuureissa, mutta toi-
sin päin. Kun Willisin nuoret vaalivat työvä-
enluokkaisia arvoja ja kapinoivat (sosioeko-
nomiselta asemaltaan ”ylempää”) valtakult-
tuuria vastaan, teknokulttuuri ja lm-päihde-
kulttuuri Suomessa pyrkii vaalimaan sivisty-
neitä ja hienostuneita arvoja ja samalla kapi-
noimaan porvarillista/työväenluokkaista
massakulttuuria vastaan.

Määrävin yhdistävä tekijä kulttuurin jä-
senten välillä on kuitenkin ns. uusien alojen
suuri edustus (löytyy paljon mm. www-sivujen
suunnittelijoita). Samalla kulttuurin syntymi-
nen on luonut itsessään uusia kulttuurin ja
vapaa-ajan markkinoilla toimivia ammatti-
ryhmiä, kuten dj:t, pienet levymerkit, bile- ja
klubiorganisaattorit, flyereiden (tanssibileitä
mainostavien lentolehtisten) suunnittelijat
jne. Samalla kun vastustetaan massakulttuu-
ria, vastustetaan myös kaikkea konservatiiv-
ista, uutta vastustavaa.

PLUR – PEACE, LOVE, UNITY, RESPECT

”Ekstaasi vie kaiken hermostuneisuuden pois.
Saatat esimerkiksi vain istua tuolilla ja kuunnella
musiikkia, etkä voi ajatella mitään negatiivista,

kaikki asiat ovat hyviä, maailma on ihana paikka. Iho muuttuu kihelmöiväksi, kosketus tuntuu superhyvältä.” (Minttu, 26)

Englannissa, jossa rave-kulttuuri syntyi 80-luvun lopulla (1987–1989), annetaan paljon painoa ekstaasille koko kulttuurin olemassaolosta. ”Yhtäkkiä kaikki, mistä ne (ihmiset, jotka kävivät ensimmäisissä ’teknoklubeissa’ Lontoossa) pystyivät puhumaan, oli rakkaus, yhteisyys, jakaminen ja puhdas elämänilo... Se oli kaikki huumejohdannaisista, koko klubi samalla tunnetasolla...” (Collin 1997, 60–62). Anna, 23, kertoo musiikin ja tanssin kokemisesta ekstaasin vaikutuksen alaisena: ”...jo yhden essokeikan (esso = ekstaasi) jälkeen kuulet musiikin eri lailla, esso on musiikin elämyksellisen kokemisen huume. Olet osa musiikkia, olet rakkauden ja musiikin tunneaallossa”.

Ekstaasi sisältää stimuloivia, energiaa ja hyvää oloa lisääviä sekä psykedeelisiä (ekstaasin kohdalla sana empatogeenisia on osuvampi), tajunnantilaa muuttavia, aineosia. Toisaalta sen voi luokitella kokonaan uudeksi päihdetyypiksi. Sen voi sijoittaa keskelle jatkumoa, jonka toisessa päässä ovat psykedeeliset aineet, kuten LSD ja meskaliini, ja toisessa päässä stimulantit, kuten kokaiini ja amfetamiini.

Jos ekstaasi syvensi musiikin kokemista, se myös vaikutti konemusiikin kehitykseen (Meltcalfe 1997, 172):

”Kun ekstaasin kuluttajista tuli ekstaasievankelijoita ja kun evankelijoista tuli dj:itä ja muusikoita, tultiin tilanteeseen, jossa musiikkia tehtiin pelkästään ekstaasin kuluttajille. Kokeellisuus puristettiin ulos kulttuurista ja se johti tanssimusiikkiin, joka johdettiin suoraan ekstaasin psykofarmakologisista vaikutuksista: musiikin tehtävä oli palvella ekstaasikokemusta. Dj:den setit (musiikillinen kokonaisuus, jonka dj luo valitsemalla levyt ja miksaamalla ne yhteen tietyllä tavalla ja tietyssä järjestyksessä) alkoivat muistuttaa asteittaista ja väistämätöntä matkaa kohti ekstaasin vaikutuksen huippukohtaa.”

Suomessa rave-kulttuurissa käytettiin alussa – ja edelleen – paljon alkoholia, ja ekstaasi tuli mukaan vasta vähitellen, arviolta vuosien

1990 ja 1994 välillä – joskaan ei kuitenkaan koskaan samassa mitassa kuin esimerkiksi Isossa-Britanniassa. Näihin aikoihin liittyy Suomessakin paljon nostalgiaa, mikä johtuu osittain myös uuden alakulttuurin syntyyn ja ideologiaan liittyvästä huumasta:

”Asiat muuttuu, sehän on selvä, mutta sellainen ylivuotavan essomainen, onnellinen ja plur-fiilismäinen tunnelma, joka muutama vuosi sitten reiveissä oli melkein aina oletusarvoinen seikka on IMHO (in my honest opinion) kadonnut. Tuntuu että vuosia sitten reivit oli osallistujilleen jonkinmoinen sakramentti. Nyt niihin asennoidutaan hieman toisella lailla. Aika yleistävä syytös, mutta ne, jotka on kokeneet jotkut muistojen kultraamat massareivit, tietänevät mistä fiiliksestä puhun. Sanoisiko, että vuosia sitten reivit oli aivan toisenlainen maailma, niinkuin jostain kirjoittamattomasta sadusta... Jotkut vaan haluaisivat purjehtia jossain mystisen fiiliksen meressä, vedessä jossa ei olisi haita...” (Mikko, 28)

Teknokulttuuri ja lm-päihdekulttuuri on kuitenkin viime vuosina moninaistunut. Suurin dikotomia vallitsee ns. stimulanttien ja psykedeelisten aineiden käyttäjien kesken, joita seuraavassa kuvaan. Voidaan puhua kokonaan eri kulttuureista, joissa vallitsevat oma musiikki- ja pukeutumistyylinsä sekä erityinen suhtautuminen yhteiskunnan rakenteisiin.

STIMULANTTI- JA TEKNOKULTTUURI

Stimulantit (kuten amfetamiini ja kokaiini) tuottavat itsevarmuutta, euforiaa, sosiaalisuutta, energisyyttä, kontrollia, tehokkuutta. Ekstaasi kuuluu myös tämän ryhmän päihdelistalle. Se lisää edelliseen vaikutusluetteloon empatian ja rakkauden tunteen, mutta on kuitenkin tarpeeksi vähän psykedeelinen (ei tavallisesti aiheuta hallusinaatioita tms.), jotta siitä pidettäisiin ja sitä uskallettaisiin käyttää.

Musiikillisesti stimulanttiryhmä suosii usein konemusiikin kevyintä, iloisinta ja ”diskomaisinta” laittaa, esimerkiksi house-musiikkia. Usein juhlimispaikkana ovat klubit, tosin niiden suljettua ovensa moni suun-

taa yön yli kestäviin bileisiin. Jos etsitään historiallista jatkumoa klubi- ja stimulanttikulttuurille, lähin vastine on 70-luvun diskokulttuuri, joka alkoi New Yorkissa homojen seksuaalisen vapautumisen liikkeestä; tärkeää oli lupa nauttia, itsestä, omasta ruumista ja tanssista, elää hetken huumassa (Collin 1997, 10–15).¹ Myös nykyisessä klubikulttuurissa halutaan vapautua arjesta; usein syytetään tylsää ja harmaata suomalaista kulttuuria:

”Suomalainen ei tarvitse syytä murjottamiseen, mutta hymyilyyn kylläkin. Minulle ravet ovat paikka, jossa ihmiset katsovat toisiaan silmiin ja hymyilevät, vastakohtana jokapäiväisen elämän harmaudelle – niille kaupunkien olennoille, jotka kävelevät vastaan tylsin ilmein...” (Mika, 24)

Tämän kulttuurin jäseniä voi luonnehtia herkiksi: herkiksi vaistoamaan, mitä ympäristössä tapahtuu, ja samalla myös herkiksi ympäristön paineille. Moni on elämässään tehnyt kaiken niin kuin ympäristö odottaa. Kodin kiltin tytön tai pojan paineiden lisäksi he ovat pyrkineet vastaamaan myös yhteiskunnan (esim. mainosten ja median luomiin) odotuksiin. Juhlimis- ja päihdekokemus tarjoavat paon näistä paineista, maailman, jossa voi vain olla onnellinen ilman suorittamista:

”Se on ainoa hetki, kun ei halua olla missään muualla: loppuillasta ihmiset alkavat panikoiden etsiä lisää aineita: tämä ei saa loppua, en halua omaan kotiin yksin, arki ei saa tulla!” (Annika, 24)

Ekstaasin rooli stimulantti- ja teknokulttuurissa ja sen maine rakkaushuumeena eivät niinkään tarkoita todellisten rakkaussuhteiden syntymistä ekstaasin ansiosta, vaan enemmänkin rakkautta voi luonnehtia hedonistiseksi ja narsistiseksi, sisältä tulevaksi, sellaiseksi, jossa ei voi epäonnistua, johon ei liity arkea: ”Esso on rakkauden korvike, kun

¹Koska nykyinen tekno- ja lm-päihdekulttuuri on selkeästi osa kansainvälistä kulttuuria, rohkenen verrata sitä aikaisempiin alakulttuureihin maissa, joissa myös teknokulttuuri syntyi – perehtymättä erityisesti Suomen alakulttuurien historiaan.

ei ole mahdollista käpertyä kainaloon” (Annika, 24).

Sukupolvi X:n kirjoittaja David Coupland (1992) sanoo kirjassaan: ”Te olette ensimmäinen sukupolvi, joka on kasvanut ilman uskontoa.” Sama koskee perheinstituutiota: usko ikuiseen rakkauteen ja avioliiton pyhyyteen on kuollut. Vaikka teknokulttuurin jäsenet ovat usein hyvin menestyviä koulutuksen ja työelämän suhteen ja innokkaita kulutuskulttuurin jäseniä, elämää saattaa leimata jonkinlainen tyhjiys. Identiteetin tai imagon loputon muokkaaminen on omiaan aiheuttamaan tyhjyyden tunnetta; hyvänolon tuntemukset ovat kaikki jollain tavoin välillisiä, kulutustuotteiden ja niihin liitettävien mielikuvien välittämiä. Halutaan myös suoraan oman kehon sisältä lähteviä tunteita ja voimakkaita kokemuksia: ”Että edes joskus tuntisi jotain” (Anne, 23). Lisäksi, vaikka suuret ideologiat puuttuvatkin, elämä koetaan (liian) turvalliseksi: ”Arki on tylsää, jos mitään ei tapahdu. Elän hetkessä, ajan tasalla, haluan uusia kokemuksia koko ajan. Mulla on jo korkeakoulututkinto ja duuni jne... niiden eteen ei tarvitse tehdä mitään, ei ole haastetta” (Mika, 26).

Tekno- ja lm-päihdekokemus on paljolti sitä, mitä kutsutaan (esim. Bauman 1993, 131; Featherstone 1995, 120) postmoderniksi joukoksi tai uusheimoksi, joka kokoontuu yhteen päästääkseen tunteet vapaaksi, kuitenkin kontrolloidusti, nauttiakseen hetkestä joukon keskellä, ilman siteitä ja sitoutumista: ei olla toisia ihmisiä *varten*, ainoastaan heidän *kanssaan*. Samalla on kuitenkin myös kyse joukosta, joka kokoontuu uudestaan: muodostuu oma sosiaalinen kenttänsä, jonka historia utopistisena ja suvaitsevaisena, rakkauden täyteisenä uusyhteisönä ilman tulevaisuutta korvautuu yhä lujemmilla rakenteilla ja sosiaalisella pelillä.

On paradoksaalista, että tämän alakulttuurin rakenteet ja arvot toistavat juuri niitä ulkopuolisen yhteiskunnan arvoja, joita paetaan. Loppujen lopuksi stimulanttiryhmä on hyvinkin kesy, vaikka huumelakia rikkookin: se ei pyri aktiivisesti kapinoimaan länsimaisen yh-

teiskunnan arvoja vastaan: päinvastoin se vie ne pidemmälle. Stimulanttien farmakologiset vaikutukset eli energisyys, tehokkuus, itsevarmuus, sosiaalisuus kuvaavat hyvin länsimaisen markkinointihenkisen kulttuurin suoraviivaisia arvoja.

Tekno- ja stimulanttikokemusta – heijastellen postmodernia elämäkokonaisuuden esteetisöimistä (esim. Featherstone 1995, 47) tai esteetiikkaa uutena etiikkana (Bauman 1993, 168–179) – määrää elämysten esteettisyys; tähän pyritään pukeutumisella ja tilojen koristelulla. Mielellään myös puhutun tekstin ja käyttäytymisen tulisi olla esteetisesti tasekasta. Ympäriille halutaan mieluiten kauniita ja hymyileviä ihmisiä; arjesta ei todellakaan haluta ikäviä muistuttajia. Myös iloisuus on melkein pä kirjoittamaton vaatimus, jotta tulisi hyväksytyksi: ”Hymyile, ja elämä hymyilee sinulle” (ote Internetin keskustelulistalta). Tekno- ja lm-päihdekokemus onkin parhaimmillaan – ja surullisimmillaan – voimakas iluusio siitä, että on itse kaunis, energinen ja täydellinen, joukon keskuudessa suosittu, rakastettu ja hyväksytty ja että maailma on miellyttävä, ihmiset ovat mukavia ja kaikki haluat vain, että on kivaa.

Kysymyslomakkeessani neljä vastaajaa ilmoitti laihdutuksen (yhdeksi) syyksi päihteiden käyttöön: ulkonäköön kiinnitetään paljon huomiota.

”Piirit voi yleistää: tavallista epävarmempaa, meikkaavat kolme tuntia: näytänkö tarpeeksi hyvältä, saanko tarpeeksi huomiota. Jengi on keskimäärin materialistista ja niillä on rahaa. Ne ovat ajan hengessä olevia – vastakohta kaikelle maanläheisyydelle... usein paremmista sosiaalisista taustoista. Köyhillä ei ole edes mahdollisuutta osallistua. Pukeutuminen on todella huipputrendikästä: me ollaan maailman mameimpia ihmisiä. Se on niin sairas maailma, ei siellä ole rumia ja mauttomia ihmisiä. Se on hierarkista menoa. Alussa ihailin niitä, jotka tunsivat kaikki. Kaikki oli niin kaunista ja jännää ja salaperäistä. Sitten siihen kyllästyy, wannabe-ihmisten arvot perustuvat ulkonäköön, vaatteisiin, ihmisten tuntemiseen.” (Mia, 23)

Tekno- ja stimulanttikulttuurissa arvostetaan

myös musiikillista asiantuntemusta ja ajan hermoilla liikkuvaa (hienovaraista, ei ilmiselvän trendihakuista, yliampuvan seksikästä tai liian huoliteltua) pukeutumista. Hyvin paljon seurataan sitä, mitä ulkomailla, erityisesti kulttuurin mekassa Lontoossa tapahtuu: uusimmat musiikki- ja pukeutumistyyliä tuodaan ulkomailta. Lisäksi on tärkeää osoittaa sosiaalista lahjakkuutta. Siinäkin esikuvat ovat muualla kuin Suomessa; ei enää haluta samastua siihen juroon suomalaiseen, joka puhuu vasta, kun on pakko, ja silloinkin töksäyttää asiansa (liian) suoraan. Sen sijaan halutaan omaksua sulava ja hienostunut käytös, ne kuuluisat euroajan vaatimat small talk -tai-dot.

”Elämää se (tekno + stimulanttikulttuuri) on muuttanut – on paljon tutustunut tosi mukaviin uusiin ihmisiin, se on hyvä puoli, ehkä saanut lisää itsevarmuutta, en tiedä mistä johtuu – olen jollain tavalla pystynyt ottamaan haltuun... ehkä se sosiaalinen konsepti – jos siinä sosiaalisessa maailmassa pärjää, niin pärjää muuallakin – se on aika vaikea...” (Antti, 26)

Stimulantti- ja teknokulttuurissa arvostetaan paljon myös älykkyyttä sekä älykästä käytöstä, kuitenkin sellaista, jonka voi muuntaa esimerkiksi taloudelliseksi resursseiksi. Tekno- ja stimulanttikulttuuri onkin monelle ns. nörtille sopiva juhlimiskulttuuri. ”Nykyisin rahan arvostus on tullut huippuunsa, se näkyy tuollakin. Kyllähän siellä arvostaa ihmisiä, jotka on saanut paljon aikaiseksi. Arvostetaan skarppeja tyyppisiä, jotka ovat messissä kaikista asioista” (Kaide, 23). Tähän liittyy myös eräänlainen elitismi: koska muuten ollaan (ainakin subjektiivisesti katsottuna) niin menestyviä, voidaan salaa ja yhdessä harjoittaa pieniä paheita; lain rikkomista ei pidetä kovinakaan pahana. Päihteistä kokaiini, jonka käyttö on viime aikoina selkeästi lisääntynyt tutkittavassa alakulttuurissa, symboloi sielläkin juppihuume-mainensa mukaisesti varakkuutta; amfetamiini on tavallisempi ja huomattavasti halvempi stimulantti, ja sitä kutsutaankin joskus ”köyhän miehen kokaiiniksi”.

"Kokaiini on vähän niinkuin esson ja vauhdin yhdistelmä. Jos johonkin jää koukkuun niin siihen, se on kuin taivas – voiko parempaa olla? Sillä on hillitön egobuusterivaikutus!" (Jukka, 26)

PSYKEDEELI- JA TEKNOKULTTUURI: "ÄITI
KATSO: ILMAN KÄSITTEITÄ!"

Eroa psykedeeli- ja teknokulttuuriin kuvaa seuraava stimulantti- ja teknokulttuurin jäsenen näkemys:

"Psykedeelidouppaajat ovat erilaisia, ihan mukavia, mutta minulla ei ole mitään puhuttavaa niiden kanssa. Ne ovat jotenkin niin irti tästä todellisuudesta. Minä itse tykkään monimutkaisista kommunikaatiokuvioista ja sosiaalisista systeemeistä ja säännöistä, merkitysten luomisesta – niillä on kiva leikkiä." (Janne, 25)

Jos stimulantti- ja teknokulttuuri edustaa postmodernismia, jossa janotaan jatkuvaa muutosta, liikutaan ajan hermolla ja muokataan omaa identiteettiä loputtomasti päämääränä mahdollisimman esteettisen elämänteknoinaisuuden luominen, ja jos stimulantti- ja teknokulttuurin jäsenet ovat erinomaisia pelaajia postmodernilla kentällä, jossa rakenteet muuttuvat nopeasti, silloin psykedeeli- ja teknokulttuurissa postmoderni pinta halutaan murtaa ja halutaan "tajunnan tasolle", jossa ei ole käsitteitä, on vain intuitio ja vaistot. Omalla tavallaan tällöinkin on kyse äärimmäisen esteettisestä, virtuaalisesta ja symbolisesta kokemuksesta, mutta sille annetaan kuitenkin hyvin syvällisiä merkityksiä. Psykedeelikulttuuria voi hyvinkin verrata uskonnolliseen koulukuntaan – kuitenkin ilman tarkkoja sääntöjä ja hierarkioita.

Psykedeelisiä aineita ovat tajunnantilaa muuttavat aineet, kuten LSD, meskaliini ja psilocybiini-sienet sekä jossain määrin kannabis. Teknokulttuuri on tälle ryhmälle usein vain yksi hyvä tapa psykedeelisten aineiden ottoon, moni ottaisi – ja on ottanut jo ennen teknokulttuurin syntymistä – niitä muutenkin:

"No tajusteidenkäyttöni (tajuste = lm-päihde) ei liity erityisesti bileisiin tai teknoon: jos esim. joi-

lain bileitä ei olisi, käyttäisin aineita enemmän jossain muussa yhteydessä kuten elokuviin mennessä." (Jari, 26)

"Joskus olen ottanut lsd:tä herätyskokouksissa. On tosi hauskaa kuunnella jotain mitä pidetään vakavana ja mille ei yleensä naureta." (Miika, 22)

Länsimaista psykedeelikulttuuria edusti ensin laajemmassa mitassa 60- ja 70-luvun hippikulttuuri, ja senaikaisten "psykedeeligurujen" kuten Timothy Learyn tekstejä luetaan edelleen eräänlaisina raamattuina. Teknokulttuurissa psydeeliyhmän voi karkeasti jakaa kahteen osaan, joista toisen jäsenet ovat enemmän kiinnostuneita psykedeelikokemuksista sinänsä ja toiset bileistä, joita tämä ryhmä järjestää esimerkiksi keskelle metsää. Ensiksi mainittu ryhmä edustaa usein ns. tietokonenörttejä, joille myös teknologia on tärkeää. Myös uteliaisuus omia aivoja kohtaan on suuri, monesti ollaan kokeiltu laaja skaala aineita.

"Ensimmäinen ostettiin linnunsiemeniä – internet tarjoaa muutakin kuin virallista informaatiota – nyt ollaan kokeiltu kaikenlaisia aineita järki kädessä: Esso on tunteiden irtipäästäjä, gamma (ghb) libidoa ja eläimellisyyttä, happo (lsd) henkisyttä. Gamma on nyt todella suosittua, vaikutukset ovat paljon niinkuin alkoholissa. Esso + gamma on suosittu yhdistelmä: tunteet + porno. Olen kokeillut gammaa + marginaaliaineita: salviaa: muistua asioita menneisyydestä; ilokaasu + laput (lsd): ei voi sanoa kuvailla, psykedeeliä, visuaalista, lähtee retkelle omaan sisimpäänsä ilman normaaleja käsitteitä..." (Minna, 24)

Metsäbileitä järjestävälle psykedeeliryhmälle on tärkeintä ihmisen ja luonnon yhteys, moni on aktiivinen luonnonsuojelija. Paljon ollaan kiinnostuneita idän filosofioista, kuten buddhismista, ja esimerkiksi Intiassa matkaneita arvostetaan.

"Me ollaan jossain luonnonkauniissa paikassa, siellä on äänentoistolaitteet, decoja (koristeita), valoja, kankaita, ja kovalla goa-trancea/psykotrancea. On nuotioita, joiden äärellä istutaan ja peittoja. Olennaista on läsnä oleva luonto. Se on leijumista transsitilassa, fyysisesti intensiivistä, muttei rasittavaa. Jos huumeita otetaan ne ovat pilvi (kannabis), sienet (psilocybiini) tai lsd." (Kim, 27)

”Minulle tapahtui sisäinen herääminen, jonkinlainen uskoon tuleminen. Se on kaikkien uskontojen yhdistelmä. Ihminen on osa luontoa – sen tajusin happojen (lsd) avulla, kun on hapoissa näkee puut ym. selkeästi. Rakkaus on tärkeintä, sitten tulevat luonto, kulttuuri ja taide, jotka jotenkin liittyvät kaikki yhteen.” (Jari, 24)

”Ecstasyn avulla olen mm. purkanut lapsuudessaani ollutta traumaa. MDMA:n avulla pystyn näkemään sen kristallin kirkaana, pelottomasti. Ja muistoissani kykenen palauttamaan mieleeni myös tunteen joka silloin sisälläni vallitsi.” (Mia, 22)

Erityisesti seksuaalisuuden suhteen erot ovat suuria. Toiset ovat hyvinkin vapautuneita ja vapaamielisiä, ja keskeinen syy bileisiin lähtöön on juuri seksin etsiminen ja löytäminen, toisten mielestä seksi taas ei liity kulttuuriin mitenkään.

”Huumeita käyttävällä rintamalla ei ole kaikki samassa veneessä fiilistä, paitsi kun kaikki ovat tanssilattialla ja on helvetin siistiä. Mutta heti lähitöllä tilanne muuttuu. Jotkut ovat ahdasmielisiä, jotkut taas hedonisteja: kukaan ei saa omistaa ketään, parisuhde on kuollut idea. On pelkän seksuaalisen himon perässä juoksijoita... Tossa porukassa on lukkaa yliavoimia, elitistisiä ihmisiä: ei ymmärretä, että kestää oma aikansa totuttautua uusiin ajatuksiin, eivätkä kaikki totu. Seksin perässä juoksijat ovat äärimmäisen ahdaskatseisia, ilkeitä: mutta kun se on vielä psykedeelisiä ilkeyttä, älykästä pilkkaa: joillain uudet isot asiat heittävät yli.” (Mia, 24)

Toinen tietoisuuden taso on yhteiskunnan näkeminen uudella tavalla. Suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan ja länsimaiseen kulttuuriin ajatukset ovat hyvinkin yhtenäisiä. Vaikutusta perustellaan sillä, että psykedeeliset aineet poistaisivat egoa – väite, jonka todenperäisyyttä on psykologiaa, farmakologiaa ja neurokemian juuri tuntematta vaikea todistaa:

”Niiden kokemusten avulla heräsin kulttuurimme vaikutuksesta. Sain kokemuksia, jotka eivät sopineet kulttuurimme raameihin. Olen idealisti, yritän vaikuttaa kulttuuriin, joka on Suomessa sairasta: ihmiset elävät myrkyllistä elämää, suhtautuvat toisiinsa negatiivisesti. Vallitsee kollektiivinen hypnoosi: raha on liian tärkeä. Hypnoosi on medi-

an ja huonojen yritysten luoma.” (Mika, 28)

”Ehkä radikaalein muutos on tapahtunut omien henkisten rajojen ja estojen kadottua. Olen pystynyt vihdoin toteuttamaan itseäni täysin ympäristön mielipiteistä välittämättä, ts. huumeet ovat nopeuttaneet normaalia henkistä kasvuani, olen tullut tietoisiksi omista kyvyistäni ja jopa joistain rajoista... kykenen nykyään arvostelemaan yhteiskuntaa objektiivisemmin kuin aikaisemmin. En käsitä, miksi ihmiset juoksevat markkinatalouden talutushihnassa suoraan koulun penkiltä lainaa hakemaan ja lopettavat elämisen siihen. Olemassaolon tarkoitus on tuskin hankkia omi Hobby Hallin kuvastosta. Ainoa järkevä päämäärä on nauttia elämästä löytämällä mielen tasapaino, ja hoitaa yhteiskunnalliset velvoitteet siinä sivussa.” (Joonas, 21)

”Kun tulee takaisin (metsäbileistä) on kuin olisi kulttuurin ulkopuolella: kulttuurin ohjelmoiteja on hävinnyt päästä.” (Mika, 28)

Tärkeimmän tien muutokseen katsotaan olevan itsetuntemuksen takana: toivottaisiin, että muutkin ihmiset lähtisivät itsetutkimuksen matkalle, esimerkiksi psykedeelisten aineiden avulla. Poliittisesti tämän kulttuurin jäsenet ovat hyvinkin libertaristeja, uskotaan yksilön ja myös markkinoiden vapauteen. Ero 60- ja 70-luvun hippiliikkeeseen on se, että maailmaa ei koeta voitavan muuttaa politikomalla virallisella vallan kentällä. Ainoa poliittinen päämäärä onkin usein huumelainsäädännön muuttaminen.

”Ymmärrän kyllä, että yhteiskunta haluaa pitää psykedeelit poissa – en tiedä mitä tapahtuisi, jos niitä olisi vapaasti saatavilla, yhteiskunnan rakenteet muuttuisivat. Siihen suuntaan ollaan kyllä menossa: hampua laillistetaan Euroopassa pikku hiljaa ja Amsterdamissa saa ostaa laillisesti XXX-ainetta, joka on selkeästi psykedeeli ja sieniä. Jos se tapahtuu hitaasti siitä ei seuraa järjestyttävää muutosta.” (Jari, 24)

Psykedeelisiä aineita pidetään hyödyllisinä päihteinä, sen sijaan suhtautuminen alkoholiin ja stimulantteihin on usein kielteistä. Ne eivät lisää tietoisuutta tai itsetuntemusta, vaan ovat pinnallisia, tarkoitettu ihmisille, jotka vain haluavat pitää hauskaa – ajattelemta.

Sarah Thorton (1995) on soveltanut Bourdieun kenttäteoriaa luomalla käsitteen alakulttuurinen pääoma. Hän on tutkinut englantilaista klubikulttuuria, johon hän klubien ohella lukee mukaan myös ravet. Hänen kuvauksensa vastaa hyvin pitkälle omia havaintojani Suomen tekno- ja lm-päihdekulttuurista: omaa kulttuuria pidetään vaihtoehtoisena vastakohtana valtavirtakulttuurille, riippumattomana vs. kaupallisena, kehittyntä makua vaativana vs. helposti omaksuttavana, uudistavana vs. vanhan toistamisena, hyvän maun mukaisena vs. "junttina" (Thorton 1995, 115).

Suomessa listaan voisi vielä lisätä erottelut hienostunut vs. brutaali, älykäs vs. tyhmä, kansainvälinen vs. perinteinen suomalainen, tiedostava ja kriittinen vs. johdateltavissa oleva, kritiikitön. Kyseinen erottelu voidaan, objektiivisesti katsoen, tietenkin kyseenalaistaa: onko valtavirtakulttuuria ja "tyhmiä massoja" edes olemassa? Olisikin mielenkiintoista tutkia valtavirtakulttuuria: mitä siihen todellisuudessa sisältyy ja miten sen voi määrittellä, ja tunnustaako kukaan kuuluvansa siihen? Samalla on myös huomautettava, että teknokulttuuri on osittain jo aikaa sitten kaupallistunut. Laittomien tai muuten marginaalisten päihteiden käyttö on vahvan alkoholikulttuurin Suomessa kuitenkin edelleen varma keino erottautua valtavirtakulttuurista.

Samalla kun tekno- ja lm-päihdekulttuuri asettaa joitakin vaatimuksia kentällä pärjäämiselle, se on monessa suhteessa myös suvaitsevaisempi ns. valtavirtakulttuuriin nähden: miesten ei tarvitse olla vahvoja tai lihaksikkaita, ei tarvitse osoittaa seksuaalista aggressiivisuutta, samoin myös seksuaalinen monimuotoisuus on sallittua, homoseksuaalisuutta ei karsasteta. On myös täysin sallittua olla ns. nörtti. Voidaan ajatella, että tekno- ja lm-päihdekulttuurin jäsenet eivät ehkä pärjäisi kilpailussa ns. valtavirtakulttuurissa, tai ehkä he eivät koe mielekkääksi muuttaa habitustaan valtavirtakulttuurin suosimaan suuntaan.

Tekno- ja lm-päihdekulttuuri voi olla myös kenttä, jonka jäsenen intressinä on sosiaalinen nousu kentän vaikutuksen avulla. Miten tekno- ja lm-päihdekulttuurin jäsenyys vaikuttaa henkilön asemaan (todelliseen tai illusoriseen) yhteiskunnassa, riippuu siitä, millaisia ovat muut kentät, joiden jäsen hän on. Haastateltavat toimivat monenlaisilla kentillä, joiden säännöt ovat keskenään hyvinkin erilaisia. Henkilö, jolla on paljon taloudellista pääomaa, voi alakulttuurin avulla saada kulttuurista ja sosiaalista pääomaa. Kuitenkin lm-päihteiden käyttö voi olla myös tie sosiaaliseen vajoamiseen. Jos se esimerkiksi yhdistyy työläistaustaan tai työttömyyteen ja erityisesti jos ystäväpiiri, jonka kanssa päihteitä otetaan, edustaa ryhmää, jonka asema yhteiskunnassa on heikko, lm-päihteet voivat silloin symbolisoida pikemminkin sosiaalista huonommuutta kuin paremmuutta ns. massoihin tai valtavirtaan nähden.

Juhlimis- ja päihdekentät ovat sikäli erityisiä kenttiä, että niillä on länsimaisessa kulttuurissa oma – ilmiselvän tärkeä – tehtävänsä arjen vastapainona. Tekno- ja päihdekokemus muiden juhlimiskokemusten tavoin heijastelee ympäröivän yhteiskunnan rakennetta ja tapahtumia toimien unenkaltaisena arjen paineiden purkamis- ja ilmaisukeinona. Lisäksi päihdekokemus on aina illuusio; yhdistettynä tarkasti suunniteltuun esteettiseen ja sosiaaliseen tilaan se on eräänlainen ideaalimaailma, joka kuvaa sen jäsenten toiveita ja päämääriä näiden itsensä ja ympäristön suhteen.

Tekno- ja lm-päihdekulttuuri on, muiden musiikin ympärillä pyörivien alakulttuurien tavoin, makukulttuuri. Pierre Bourdieun mielestä musiikkimaku on kaikkein paljastavin ja syvällisimmin ruumiillinen makuluokitte- lu. "Ei ole mitään muuta mikä mahdollistaisi samassa määrin kuin musiikkimaku oman 'hienouden' osoittamisen, ei mitään jonka avulla voisi tulla erehtymättömämmin sijoitetuksi... Makumme ilmaisevat tai paljastavat meidät paljon paremmin kuin esimerkiksi poliittiset käsityksemme. Eikä mikään ole varmaankaan pahempaa kuin kärsiä muiden

'huonosta' mausta. Esteettinen suvaitsemattomuus on hirvittävän väkivaltaista..." (Bourdieu 1985, 137–141).

Voidaan sanoa, että päihdemaku on teknokulttuurissa kiinteästi yhteydessä musiikkimakuun. Monin tavoin antipatiat massakulttuuria ja kaupallisuutta kohtaan vastaavat korkeakulttuurin tai taidekentän arvostuksia. Halutaan olla parempia, mutta tässä tapauksessa kuitenkin "maan alla", jolloin trickle down -efektin sijaan pelätään gushing up -ilmiötä, popularisoitumista, kaupallistumista ja valtavirtaistumista (Thorton 1995, 5). Samalla myös pelätään valtavirtakulttuurin tunkeutumista oman alakulttuurin sisään, sen autenttisuutta pilaamaan:

"Nyt yleisen ravintolakulttuurin ja MTVkissfm-SUOSIKKI:n kylvämät rikkaruohon siemenet ovat alkaneet itää ja satoa joutuvat korjaamaan nekin ketkä eivät sitä haluaisi tehdä..." (Tuomas, 29)

Parhaimmillaan juhlimiskulttuuri vastaa täsmälleen omaa habitusta: musiikki, käyttäytyminen, pukeutuminen, kaikki tuntuu mukavalta, henkilö on "kuin kala vedessä": "Reivit ovat paikka jossa pääsen olemaan täysin itseni. Mieluummin luopuisin työstäni kuin reiveistä" (Mikko, 22).

KOHTI VIRTUAALITODELLISUUTTA?

Huiman (marxilaisen) ajatuksen tekno- ja lm-päihdekulttuurin funktiosta esittää Simon Reynolds (1997, 108): "Rave-kulttuuri (ja tietokonepelit) luovat subjektiivisuuden, joka janoaa viehättymistä tarkoituksen sijasta (fascination instead of meaning), sensaatioita tunneherkkyyden sijasta (sensation instead of sensibility) ja jolla on ruokahalu mahdottomille hyperstimulaatiokokemuksille; rave-kulttuuri on ihmiskunnan valmistamista virtualisoitavaksi, elämään virtuaalitodellisuudessa."

Ainakin tekno- ja lm-päihdekokemukset opettavat nauttimaan epätodellisista ympäristöistä; ovathan kokemukset kaikin puolin

suunniteltu hyvinkin utopistisiksi, musiikkia ja tilan koristeluja myöten. Samalla myös opitaan tuntemaan voimakkaita tunteita, opitaan nauttimaan nopeasta rytmistä, aistit täyttävistä ärsykkeistä ja kaoottisuudesta. Jos ajattelee juhlimiskokemusta unenkaltaisena arjen purkamisena, tekno- ja lm-päihdekokemus vastaakin postmodernia, kaoottista, sirpaleista merkkivirtojen kyllästävästä esteettisestä ja tarkoituksettomuutta palvovaa kulttuuria äärimmäisessä ja kiteytyneessä – mutta kuitenkin nautittavassa – muodossa. Syvällisimmät tekno- ja lm-päihdekokemukset voidaan nähdä myös sisäisen hallinnan (Roos 1987, 242) opettelemisena muuttuvien rakenteiden keskellä, aikana, jolloin ulkoinen hallinta asetetaan uhanalaiseksi.

Internet-kysymyslomakkeessa kysyttiin, mitä vastaaja pitää elämän tärkeimpinä asioina. Vapaus oli ylivoimaisesti tärkein arvo. Seuraavaksi tulivat musiikki, tunteet, kokemukset, itsensä toteuttaminen ja yksilöllisyys.²

Ilmiötä voidaan verrata tilanteeseen, jossa jonkin valtion koko poliittinen järjestelmä ja taloussystemi muuttuvat aikaisempaa vapaammiksi, esimerkiksi kommunistisen systeemin muuttaminen markkinataloussystemiksi: kun rakenteet alkavat murtua, ne murtuvat (joidenkin mielestä) liian hitaasti, ihmiset haluavat kaiken heti ja seuraa jonkinlainen väkivaltainen murtuminen. Vastaavanlainen, joskin pienempi, hyppäys on ollut ns. hyvinvointivaltion ja kansallisvaltion murtuminen ja markkinoiden globaali vapautuminen yhtä aikaa kommunikaatioteknologian huiman kehittymisen kanssa. Ne, jotka pär-

²Vaikka kysymyslomakkeeseen saattoivatkin vastata ainoastaan ne tekno- ja lm-päihdekulttuurin jäsenet, joilla on pääsy Internetiin, ja vaikka otos ei todennäköisesti ole edustavuudeltaan paras mahdollinen, tekno- ja lm-päihdekulttuurin syntyyn on kuitenkin vaikuttanut paljon teknologian ja kommunikaatioteknologian kehitys, ja tämän joukon voi arvella olevan ideologioiltaan hyvinkin paljon koko kulttuuria edustava. Myös syvähaastattelut tukivat kyselylomakkeen tuloksia.

jäävät uudessa systeemissä, jotka pääomansa ja habituksensa ansiosta hyötyvät rakenteiden ja pelin sääntöjen muutoksista, eivät enää jaksa kunnioittaa vanhoja rakenteita (tai lakeja), vaan haluavat luoda kokonaan oman pelinsä. Osittain muutosvoimana voi olla pelko; pelko siitä, että jää itse jälkeen, ei itse kykene sopeutumaan ja pärjäämään muuttuvassa maailmassa.

Elämänarvojen pohjasijoja pitivät vastauksissa käsitteet tavallisuus, politiikka, laki, alkoholi ja yhteiskunta. Zygmunt Baumanin (1993) postmodernin etiikan mukaisesti vastaajat ja haastatellut korostivat yhteisten, ylhäältä päin asetettujen sääntöjen sijasta moraalialia, jokaisen omaa vastuuta:

”Uskon rationaaliseen ihmiseen, joka osaa tehdä valintoja itse. Onko se niin paha, jos joku ottaa huumeita? Elämme sosiaalivaltiossa, jossa koetaan, että vastuun voi aina siirtää jonnekin. Vastuu on yksilöllä, ei yhteiskunnalla.” (Anne, 22)

Uusi kommunikaatioteknologia on ollut katalysaattorina lm-päihdeiden ja teknokulttuurin leviämässä. Kansallisvaltion auktoriteetin murenemiseen on vaikuttanut paljon Internet, joka ohittaa usein viralliset informaatiolähteet ja -suodattimet: Internetissä käydään vilkasta lm-päihdekeskustelua, sieltä löytää vaihtoehtoisia tutkimustietoja, siellä vertailaan kokemuksia ja levitetään kemiallisia kaavoja erilaisten aineiden valmistamiseksi. Eräs haastateltava kertoi saaneensa Internetistä tietoa lm-päihdeistä jo vuodesta 1986.

KIRJALLISUUS

Bauman, Zygmunt: *Postmodern ethics*. Oxford & Cambridge: Blackwell, 1993

Bourdieu, Pierre: *Sosiologian kysymyksiä*. Jyväskylä: Gummerus, 1995

Collin, Matthew: *Altered States. The Story of Ecstasy Culture and Acid House*. London: Serpent's Tail, 1997

Coupland, David: *Tunteeton sukupolvi. Tarinoita kiihtyvistä kulttuurista*. Juva: WSOY, 1992

Featherstone, Mike: *Consumer Culture & Postmodernism*. London & Thousand Oaks & New Delhi: Sage, 1991

Featherstone, Mike: *Undoing Culture*. London, Thousand Oaks & New Delhi: Sage, 1995

Lisäksi koko yhteiskunnassa vaikuttava tieteellisyiden korostaminen, erityisesti aivotutkimus, jossa ajatuksena on ”aivokemiaa saa ja kannattaa manipuloida”, näkyy myös tieteellisenä, järkiperäisenä suhtautumisena päih-teisiin: luetaan farmakologiaa ja perehdytään tutkimuksiin: ”Käytän mieluummin ekstaasia kuin alkoholia, jonka pelkään tuhoavan aivosolujani jo vähäisessäkin käytössä – ekstaasi tuhoaa korkeintaan aksoneja” (Juha, 22). Tämän joukon keskuudessa perinteinen huumevalistus on auttamatta jäljessä. Moni on harrastanut päihdeiden tutkimista ja kokeilua niin kauan ja perusteellisesti, että pitää itseään – ja luultavasti onkin – suurempana päihdeasiantuntijana kuin valistajansa. Lm-päihdeiden käyttö voi osaltaan olla myös kapinaa eksperttisysteemejä ja ulkoa tulevia normeja ja pakotteita vastaan: halutaan ottaa omat aivot omaan hallintaan, itse päättää, mitä niissä tapahtuu. Samanlaista oman itsensä haltuun ottamista edustavat esimerkiksi ns. lävistyksiset ja korvalappustereoiden kuunteleminen.

Suomalainen juhliskulttuuri on nykyisin myös entistä kansainvälisempää varsinkin nuoremmassa ikäryhmässä ja vaikutukset leviävät nopeasti, ns. massakulttuurissa massamedian (mm. MTV) ja alakulttuureissa Internetin ja erikoisalojen median välityksellä. Harvan identiteettiä määrää enää kansallisvaltion jäsenyys tai etnisuus. Myös tämän vuoksi kansallisen tason päihdepolitiikan ja valtakulttuurin asema on heikentynyt.

Meltcalfe, Stuart: *Ecstasy Evangelists and Psychedelic Warriors*. In: Melechi, Antonio (ed.): *Psychodelia Britannica*. London: Turnaround, 1997

Puuronen, Vesa: *Johdatus nuorisotutkimukseen*. Tampere: Vastapaino, 1997

Reynolds, Simon: *Rave culture*. In: Readhead, Steve (ed.): *The Clubcultures Reader*. Oxford & Malden: Blackwell, 1997

Roos, J. P.: *Suomalainen elämä*. Hämeenlinna: Karisto, 1987

Thorton, Sarah: *Club Cultures. Music, Media and Subcultural Capital*. Cambridge & Oxford: Polity Press, 1995.